

JUBILEJI – OCENE – ZAPISKI – POROČILA – GRADIVO

OB OSEMDESETLETNICI PROFESORJA JANEZA ZORA

Osmega junija je praznoval častitljivih osemdeset let dolgoletni profesor za staro cerkveno slovanščino na Filozofski fakulteti v Ljubljani in naš največji strokovnjak za glagolsko pismenstvo na Slovenskem – strokovni svetnik Janez Zor. Čeprav se zadnjih petintrideset let posveča predvsem preučevanju prvega slovanskega knjižnega jezika in ostankom glagolske tradicije pri nas, pa je njegovo celotno poklicno življenje in zanimanje venomer pripadalo vsem slovanskim jezikom; je namreč eden redkih Slovencev, ki aktivno govori vse slovanske jezike.

Prof. Janez Zor se je rodil v Ljubljani leta 1926, osnovno šolanje in klasično gimnazijo pa je obiskoval v Zagrebu in Ljubljani. Na Filozofski fakulteti je študiral slavistiko med leti 1945 in 1949, ko je diplomiral iz ruskega jezika in književnosti, hrvaškega in srbskega jezika s književnostma in iz stare cerkvene slovanščine. Že naslednje leto je bil nastavljen na Inštitutu za slovansko filologijo kot asistent za rusko literaturo, vendar je kmalu odšel na izpopolnjevanje v tujino: najprej v Beograd (1950–1952), nato v Moskvo (1956–1958), kjer je hkrati vodil tudi tečaj slovenščine na Inštitutu slavjanovedenija pri Akademiji znanosti ZSSR, in v Göttingen, kjer je bil med leti 1959 in 1961 lektor za slovenski in hrvaški/srbski jezik. Po vrnitvi v Ljubljano je bil imenovan za lektorja ruskega jezika na Oddelku za slovanske jezike in književnosti, kar je ostal vse do leta 1982. V razgledanega in nadarjenega slavista se je izoblikoval tudi na več tečajih slovanskih jezikov v tujini, tako se je npr. leta 1967 in 1969 v Budyšinu posvečal lužiški srbščini, ob tečaju češčine v Pragi je hkrati doživljal tudi osuplost in grozo češkega naroda ob sovjetski zasedbi, pet let kasneje je na tečaju v Sofiji utrjeval svoje znanje bolgarščine in se izpopolnjeval v stari cerkveni slovanščini, saj je na ljubljanski slavistiki že od leta 1971 vzporedno z ruskim lektoratom začel predavati tudi osnove prvega knjižnega slovanskega jezika. Temu predmetu se je kasneje posvečal vse do svoje upokojitve, znanja s tega področja pa je nekaj let posređoval tudi študentom slavistike v Mariboru in Trstu.

Prof. Janez Zor je izrazita osebnost, nemirnega duha in čile življenjske vedrine. Nedvomno je prav zaradi tega v svojem življenju uspel dodobra izraziti mnoga svoja nagnjenja in talente. Številne generacije študentov različnih slovanskih jezikov se ga z veseljem spominjamo kot izvrstnega predavatelja z neprecenljivim darom za logično in energično podajanje snovi, ki nas je vedno znova presenečal in pritegoval s svojo iskrivostjo in z začudujočim znanjem slovanskih jezikov. Razveseljivo je dejstvo, da je bilo vsaj delčka njegove nadarjenosti deležno tudi širše slovensko občinstvo, saj je med leti 1962 in 1965 na RTV Ljubljana vodil tečaj ruskega jezika, kar je bil prvi tovrstni poskus v Jugoslaviji, sodeloval je pri snemanjih radijskih oddaj, posvečenih temu jeziku, in leta 1966 (skupaj z Vero Brnčič) izdal učbenik Ruščina za samouke. Vrsto let je sodeloval tudi pri Seminarju slovenskega jezika, literature in kulture na Filozofski fakulteti v Ljubljani kot lektor slovenščine za tujce.

Zaradi svojega bogatega znanja in pretanjenega občutka za jezik je postal tudi zelo cenjen prevajalec iz različnih slovanskih jezikov: poljščine, slovaščine, lužiške srbščine, beloruščine, ukrajinščine, predvsem pa iz ruščine, saj je eden naših najboljših praktičnih poznavalcev tega jezika pri nas. Prevedel je vrsto strokovnih in leposlovnih del iz ruščine v slovenščino, prav tako pa tudi veliko število strokovnih besedil iz slovenščine v ruščino. Sodeloval je kot recenzent pri več učbenikih ruskega jezika in nastopal kot prevajalec pri pomembnih meddržavnih srečanjih. V letih 1980–1982 je bil predsednik, do 1984 pa odbornik Društva za tuje jezike in književnosti.

Po letu 1971 se je vedno bolj usmerjal k preučevanju najstarejšega slovanskega knjižnega jezika in ostalinam prve slovanske pisave – glagolice – pri nas. Glagolska pričevanja sistematično zbira, klasificira, natančno jezikovno in paleografsko obdeluje in določa njihovo starost in izvor. Njemu se moramo zahvaliti, da danes vemo, da glagolska pričevanja na Slovenskem niso bila neposredna dediščina Metodove tradicije v naših krajih, ampak so glagolico k nam prinesli kasneje, predvsem v obdobju protestantizma, hrvaški glagoljaši na svojih popotovanjih čez naše ozemlje.

Posveča se tudi drugim vprašanjem s področja stare cerkvene slovanščine, npr. vprašanju dela prvih slovanskih apostolov Cirila in Metoda ter Metodove tradicije nasploh. V zvezi s tem je leta 1985 ob 1100-letnici Metodove smrti organiziral simpozij na ljubljanski univerzi. Svoja odkritja in dognanja je objavil v Nahtigalovem zborniku, Jeziku in slovstvu, Paleobulgarici, v zborniku Seminarja SJLK Filozofske fakultete, Bogoslovnem vestniku in v *Acta Ecclesiastica Sloveniae*. Sodeloval je pri faksimilni izdaji treh glagolskih fragmentov iz zapuščine barona Žige Zoisa (zanjo je napisal spremno študijo), prispeval je slovar k znanstvenokritični izdaji Brižinskih spomenikov in oblikoval mnoga gesla v Enciklopediji Slovenije.

Profesor se je vsaki svoji dejavnosti in zanimanju vedno posvetil z vso predanostjo in z navdušenjem, ki ga je vedno dobrohotno širil tako med svoje kolege kot med nove generacije slavistov. Tak ostaja še vedno: po odhodu v pokoj se je neumorno in z velikim veseljem posvetil še eni svoji tihi ljubezni izpred mnogo let – hebrejskemu jeziku. Tako je na povabilo Judovske skupnosti kot prevajalec in svetovalc sodeloval pri izdaji ljubljanske Hagade (2000).

Kljub vpetosti in delu na različnih področjih pa ostaja Janez Zor predvsem spoštovan profesor ljubljanske slavistike. Njegovo radoživost na oddelku večkrat pogrešamo: v hitrem tempu življenja, obilici zadolžitev in pomanjkanju časa profesorji radi pozabimo na sproščujočo vedrino, ki je mladim generacijam tako nujna, nam pa v oporo in zadovoljstvo. Profesor jo je z vsemi nami delil vedno. Marsikomu ostajajo v spominu kot oddaljen zven in nostalgichen pridih po idiličnih časih slavistike profesorjeve zanimive humorne zgodbe o nekdanjih profesorjih, velikih osebnostih ljubljanske slavistike, ki jih profesor pri omizju in v sproščnem vzdušju tako rad pripoveduje in oživlja, ne zavedajoč se, da je v očeh svojih študentov in kolegov že zdavnaj postal tudi sam prepoznavna osebnost naše slavistike.

Dovolite mi, da se na koncu prispevka osebno zahvalim svojemu profesorju za vso podporo, ki sem je bila kot njegova naslednica vedno deležna pri njem, še posebno pa za njegovo naklonjenost, pomoč in spodbudo pri pisanju učbenika stare cerkvene slovanščine (2003). Vesel moje odločitve, da se spoprime s tem izzivom, mi je velikodušno in nesebično odstopil vse svoje, do tedaj zbrano slovnično gradivo (skupaj z bogato zbirko najrazličnejših različic slovanskih pisav), med samim ustvarjanjem učbenika pa me je venomer spodbujal, mi svetoval in me poslušal. Zahvaljujem se mu, da se je mojega učbenika veselil v enaki meri kot jaz sama.

Spoštovanemu kolegu in nekdanjemu profesorju ob visokem jubileju ponovno čestitamo in mu želimo veliko prešernih in zadovoljnih let.

BIBLIOGRAFIJA*

ZOR, Janez, 1984: *Za fragmentite ot glagoličeskie rĕkopisni misali v Slovenija*. Starobŭlgaristika, god. 8, 3. 7–22.

ZOR, Janez, 1985: *Glagolska pričevanja na Slovenskem*. Bogosl. vestn 45, št. 2. 183–191.

ZOR, Janez, 1977: *Glagolica na Slovenskem*. V: JAKOPIN, Franc (ur.). *Slovansko jezikoslovje* : Nahtigalov zbornik : prispevki z mednarodnega simpozija v Ljubljani, 30. junija–2. julija 1977. Ljubljana: Filozofska fakulteta. 483–495.

---

* Tu so navedene so samo pomembnejše bibliografske enote po COBISS-u iz rubrik Izvirni znanstveni članek, Objavljeni znanstveni prispevek na konferenci in Samostojni znanstveni prispevek ali poglavje v monografski publikaciji, niso pa vključene druge bibliografske enote, kot so npr. številni prevodi iz različnih slovanskih jezikov (Sekundarno avtorstvo: Prevajalec) in gesla – sestavki v Enciklopediji Slovenije (v zvezkih 2–4, 8, 12, 13).

ZOR, Janez, 1985: Anonimna ali Metodova homilija v Clozovem glagolitu. V: DOLINAR, France M. (ur.). *Sveta brata Ciril in Metod v zgodovinskih virih : ob 1100 letnici Metodove smrti*, (Acta Ecclesiastica Sloveniae, 7). Ljubljana: Teološka fakulteta, Inštitut za zgodovino Cerkve. 255–264.

ZOR, Janez, JAKOPIN, Franc, LOGAR, Tine, 1993: Slovar : Janez Zor s sodelovanjem Franca Jakopina in Tineta Logarja. V: BERNIK, France, FAGANEL, Jože, GANTAR, Kajetan, GRDINA, Igor, JAKOPIN, Franc, KOS, Janko, KRANJEC, Marko, LOGAR, Tine, OLOF, Klaus Detlef, OTOREPEC, Božo, PATERNU, Boris, SMOLIK, Marijan. *Brižinski spomeniki : znanstvenokritična izdaja*, (Dela, 39). 2. pregledana izd. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede. 130–153.

ZOR, Janez, 1997: Trije glagolski fragmenti iz zapuščine barona Žige Zoisa. V: GLAVAN, Mihael (ur.). *Trije glagolski fragmenti iz zapuščine barona Žige Zoisa*. Faksimile. Ljubljana: DZS. [25].

LOGAR, Tine, JAKOPIN, Franc, ZOR, Janez, 2004: Fonetični prepis. V: FAGANEL, Jože (ur.), DOLINAR, Darko (ur.), BERNIK, France, GRDINA, Igor, ZOR, Janez. *Brižinski spomeniki : znanstvenokritična izdaja*. 3. dopolnjena izd. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 65–82.

PATERNU, Boris, BERNIK, France, FAGANEL, Jože, JAKOPIN, Franc, KOS, Janko, LOGAR, Tine, SMOLIK, Marijan, ZOR, Janez, 2004: Prevod v sodobno slovenščino. V: FAGANEL, Jože (ur.), DOLINAR, Darko (ur.), BERNIK, France, GRDINA, Igor, ZOR, Janez. *Brižinski spomeniki : znanstvenokritična izdaja*. 3. dopolnjena izd. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 83–99.

ZOR, Janez, JAKOPIN, Franc, LOGAR, Tine, 2004: Slovar. V: FAGANEL, Jože (ur.), DOLINAR, Darko (ur.), BERNIK, France, GRDINA, Igor, ZOR, Janez. *Brižinski spomeniki : znanstvenokritična izdaja*. 3. dopolnjena izd. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 130–153.

Vanda Babič
Filozofska fakulteta v Ljubljani

